

Oikeus oppia –laadun ja tasa-arvon ohjelma; tuen ja inklusion kehittäminen keskiössä

Kansallinen VIPU-tilaisuus
18.1.2022

KT, Opetusneuvos Kirsi Alila OKM
KT, Opetusneuvos Erja Vitikka, OKM

#OikeusOppia

Taustaa

- Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämishjelmat (Oikeus oppia - kehittämishjelma) vuosille 2020–2022.

<https://okm.fi/laatuohjelmat>

- Kehittämishjelman hankkeissa uudistetaan lainsäädäntöä, vahvistetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen rahoitusjärjestelmien vaikuttavuutta sekä etsitään yhdenvertaisuutta vahvistavia ja vaikuttavia käytänteitä sekä toimintatapoja.
- Varhaiskasvatuksen ohjelmassa neljä tavoitetta ja rahoitusta 125 milj. euroa
- Perusopetuksen ohjelmassa kolme tavoitetta ja rahoitusta 180 milj. euroa

#OikeusOppia

Tuen ja inklusion edistämisen työryhmän tehtävänä on tehdä ehdotuksia:

- teemaan liittyvän lainsäädännön muuttamiseksi
- lähikoulu- ja lähipäiväkotiperiaatteen vahvistamiseksi sekä
- henkilöstön tukeen liittyvän osaamisen lisäämiseksi varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa.
- **Tehtävänä** on rakentaa entistä tiiviimpää ja tarkoituksenmukaista käsitteellistä, juridista ja toimintakäytäntöihin liittyvää jatkumoa varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen kesken.

#OikeusOppia

Erityisiä painopistealueita hallitusohjelman mukaisesti ovat 1/2:

- oppimisen tuen ja lapsen tuen sekä sen saavutettavuuden vahvistaminen ja kehittäminen
- inklusiokäsitteen selkiyttäminen, toimivien inklusiomallien kehittäminen ja levittäminen sekä tutkimusperustaisten menetelmien ja mallien hyödyntäminen
- oppimisen, lapsen ja nuoren kehitykseen ja hyvinvoinnin tukeen, sekä esi- ja perusopetuksen oppilas- ja opiskelijahuoltoon liittyvän moniammatillisen yhteistyön ja matalan kynnyksen palvelujen kehittäminen

#OikeusOppia

Erityisiä painopistealueita hallitusohjelman mukaisesti ovat 2/2:

- VIP-verkoston vakiinnuttaminen osana kehittämisohjelmaa ja verkoston moniammatillisen osaamisen hyödyntäminen lähikouluissa ja -päiväkodeissa
- tuen rakenteen selkiyttäminen ja vahvistaminen lähtökohtina varhainen tuki, suunnitelmallisuus ja läpinäkyvyys
- työyhteisöjen ohjaaminen toimintamalleja tukevien toimintatapojen käyttöön koulutuksen, työnohjauksen ja konsultaation avulla
- hallinnollisten rakenteiden ja menettelytapojen luominen sekä selkiyttäminen

#OikeusOppia

Tuen työryhmän ja jaostojen toiminta

- Laajan työryhmän kokoukset 3-4 kertaa vuodessa
  - Pj ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen
- Jaostokokoukset noin kerran kuukaudessa
  - jäseninä: OKM, OPH, OAJ, STM, THL, Valteri, tutkijoita, Kuntaliitto, Kuntia: Lempäälä, Vantaa, Pietarsaari, Kajaani
  - vakajaoston pj Kirsi Alila, esi- ja perusopetusjaosto Erja Vitikka, OKM
  - teemakokouksia
  - tutkimus- tai hanke-esittelyjä
  - ajankohtaisista asioista tiedottamista ja tiedonvaihtoa
  - kuulemisia
  - varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistamisen tukiryhmänä OPH:lle

#OikeusOppia

Toiminnan kuvausta

Syksy 2020

- Hankkeen käynnistäminen ja järjestäytyminen, jaostot aloittivat
- Tietopohjan rakentaminen ja suuntaviivojen hahmottelu, eri tahojen kuulemiset

Kevät 2021

- Alustavien suuntaviivojen määrittely koottujen tietojen pohjalta, eri tahojen kuulemiset, asiantuntijatyöpajoja

- Työryhmän väliraportti

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163069/OKM_2021_30.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Syksy 2021

- Kehittämisehdotusten valmistelu, Oikeus oppia -seminaari

#OikeusOppia

Toiminnan kuvausta

- **Kevät ja kesä 2022**
  - Työryhmän ja jaostojen politiikkatoimia koskevien esitykset
  - Loppuraportin julkaisu
  - Toiminta päättyy 30.8.2022

#OikeusOppia

Varhaiskasvatusjaoston keskeiset toiminnot

- Varhaiskasvatuslain valmistelu tuen kokonaisuuden osalta
- Valtakunnallinen selvitys valmistunut keväällä 2021
- Varhaiskasvatuksen tuen kehittämisen politiikkatoimia koskevat esitykset valmistelussa eri teemoista
  - lainsäädännön uudistaminen
  - muu kehittäminen

#OikeusOppia

Valtakunnallinen selvitys

- *Kehityksen ja oppimisen tuki sekä inklusiivisuus varhaiskasvatuksessa. Selvitys nykytilasta kunnallisissa ja yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa sekä esitys kehityksen ja oppimisen tuen malliksi. OKM julkaisuja 2021:13.*
- Tekijöinä Heiskanen, Neitola, Syrjämäki, Viljamaa, Nevala, Siipola, Viitala
- https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162927/OKM_2021_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Selvitys
  - Tutkimus- ja selvityskooste nykytilasta
  - Valtakunnallinen kysely vakan henkilöstölle, pienryhmäkeskustelut vakan järjestäjille ja vanhemmille
  - Kehittämistoimia koskevat esitykset
  - Ehdotus tuen mallista

#OikeusOppia

Varhaiskasvatustuen uudistus

- Valmisteltu HE 148/2021 vp
- Lausuntokierros touko-kesäkuun vaihteessa 2021
- Eduskuntakäsittely syksyllä 2021
- Lain muutos hyväksytty (TP 16.12.2021)
- Laki astuu voimaan 1.8.2022
- Rahoitus valtion talousarviosta,
  - 15 milj. euroa pysyvää rahoitusta peruspalvelumomentille vuodesta 2023 alkaen
  - Vuonna 2022 6.25 milj. euroa.

#OikeusOppia

Varhaiskasvatustien tuen uudistus: mikä muuttuu/selkiytyy?

- Laissa säädettäisiin **uutena** lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen, annettavasta tuesta ja tuen toteutuksesta sekä tuen tarpeen arvioinnista, tuen muodoista, tukipalveluista, hallintopäätöksen antamisesta sekä muutoksenhausta.
- Lapsen oikeus saada tarvitsemaansa tukea vahvistuu
- Tuen pykälät koottu luvun 3 a alle kokonaisuudeksi
  - Muutoksia myös muissa lain luvuissa ja pykälissä
- Pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen järjestelyt
- Tuen tasot varhaiskasvatukseen (yleinen-tehostettu-erityinen)
- Tehostettuun ja erityiseen tukeen hallinnollinen päätös
- Tuen inklusiivinen toteuttaminen kirjattu varhaiskasvatuksen tavoitteeseen (3 §)
- Lakia sovelletaan julkisiin ja yksityiseen varhaiskasvatukseen

#OikeusOppia

Varhaiskasvatustuen säännöskokonaisuus

Uusi: 3 a luku Oikeus varhaiskasvatukseen annettavaan tukeen

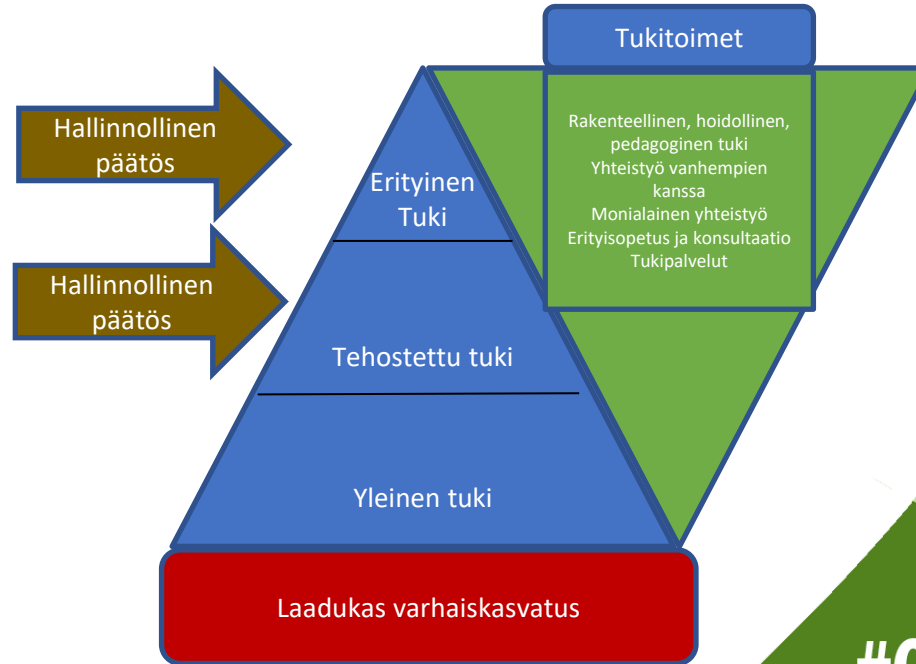
- 15 a § Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen
- 15 b § Lapselle annettava tuki ja tuen toteutus
- 15 c § Tuen tarpeen arviointi
- 15 d § Päätös annettavasta tuesta

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi seuraavia säännöksiä:

- 3 §:n 1 mom. 2 kohta Varhaiskasvatuksen tavoitteet
- 23 § Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- 35 §:n 2 mom. Päiväkodin henkilöstömitoitus
- 38 §:n 2 mom. Perhepäiväkodin henkilöstön mitoitus
- 63 §:n 1 ja 2 mom. Muutoksenhaku varhaiskasvatusoikeutta ja varhaiskasvatukseen ottamista koskevaan päätökseen

#OikeusOppia

Varhaiskasvatuksen tuen tasot

#OikeusOppia

Varhaiskasvatustuksen toimeenpanosta

- Karvi laatii kansalliset, tutkimusperustaiset varhaiskasvatuksen laatukriteerit vuoden 2022 loppuun mennessä, yhtenä teemana varhaiskasvatuksen tuki
- Valtion erityisavustus (4.75 milj euroa) keväällä 2021 oppimisen tuen ja inklusion kehittämiseen vuosina 2021-2022
- OKM ja OPH laativat keväällä 2022 ohjeistuksen lain käytännön soveltamisesta sekä tarvittavaa tukimateriaalia.
- OPH päivittää varhaiskasvatustalakiin perustuen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Varhaiskasvatuksen järjestäjät päivittävät paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat 1.8.2022 mennessä.
- Ministeriö toteuttaa yhteistyössä OPH:n ja AVI:n kanssa lain toimeenpanon tueksi koulutustilaisuuksia keväällä 2022
- Ministeriö käynnistää vuosina 2022-2023 arvioinnin, jolla seurataan varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön vaikutusten arviointia
- Opetus- ja kulttuuriministeriö kehittää tuen tilastotiedonkeruuta vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä.

#OikeusOppia

Varhaiskasvatuslain eduskuntakäsittelyn asiakirjat

- HE 148/2021 vp

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEesitys/Documents/HE_148+2021.pdf

- Perustuslakivaliokunnan lausunto

PeVL 41/2021 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/PeVL_41+2021.aspx

- Sivistysvaliokunnan mietintö

SiVM 14/2021 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/SiVM_14+2021.aspx

- Eduskunnan vastaus (sisältää lausumat)

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskunnanVastaus/Documents/EV_195+2021.pdf

#OikeusOppia

Suuntaviivoja esi- ja perusopetuksen tuen kehittämiseen

- Hallinnollisen päätöksen ja toimeenpanoasiakirjojen välisen eron selkiytyminen
- Oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevien asiakirjojen kokonaisuuden selkiyttäminen
  - Dokumentoinnin laajuuden tarkastelu, tavoitteena yksinkertaistaminen, kuitenkin oppilaan ja huoltajan oikeusturva huomioon ottaen
- Esi- ja perusopetuksen tehostetun ja erityisen tuen rajapintojen selkiyttäminen
  - Tuen portaiden välisten erojen määrittely ja tuen vahvistumisen konkretisointi vahvempaan tukeen siirryttäessä
  - Tukimuotojen tarkastelu
- Lainsäädäntöä, opetussuunnitelman perusteita ja muuta kehittämistä koskevien ehdotusten valmistelu loppuraporttiin

#OikeusOppia

Inklusion näkökulmat työryhmän valmistelussa

- Työryhmän erityisenä painopistealueena on inklusiokäsitteen selkeyttäminen
- Inklusiivisuus sisältyy varhaiskasvatustalakeia koskevaan hallituksen esitykseen
- Väliraportissa tarkasteltu käsitteen taustaa, nykyisiä linjauksia ja esitettyjä kannanottoja
- Inklusiivisuus edellyttää sekä järjestelmän että toimintarakenteiden kehittämistä ja samalla myös sellaisen toimintakulttuurin ja pedagogisten menetelmien kehittämistä, jotka edistävät kaikkien oppilaiden kasvua ja oppimista sekä onnistumista opinnoissaan.
- Inklusiivisuus sisältää myös sosiaalisen ulottuvuuden, joka käsittää oppilaan kokemuksen osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä.
- Linjaukset inklusiivisuuden periaatteista tehdään työryhmän loppuraportissa

#OikeusOppia

KIITOS

MUKAVAA TALVEN JATKOA KAIKILLE!

kirsi.alila@gov.fi

erja.vitikka@gov.fi

#OikeusOppia